

نقش اعضای هیأت علمی در بین‌المللی‌سازی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور از دیدگاه خبرگان آموزش عالی کشور

سحر ولیمقدم زنجانی^{۱*}، فریبا دمیرچیلی^۲، مالک ذوالقدر^۳

چکیده

مقدمه: بین‌المللی‌سازی آموزش عالی برابر اسناد بالا دستی کشور به عنوان یک اولویت و ضرورت برای دانشگاه‌ها تعیین شده است. هدف پژوهش پیش رو، بررسی نقش اعضای هیأت علمی در بین‌المللی‌سازی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور بود. روش بررسی: برای انجام پژوهش از روش تحقیق ترکیبی استفاده گردید. در بخش کیفی با استفاده از نظریه زمینه‌ای از طریق بررسی متون و مصاحبه نیمه ساختار یافته با ۲۰ نفر از خبرگان، نقش اعضا هیأت علمی شناسایی و در بخش کمی اعتبار و برازش عوامل با تکمیل پرسشنامه توسط ۱۲۴ نفر از صاحب‌نظران با روش تحلیل معادلات ساختاری تعیین شد. نتایج: چهار عامل شایستگی‌های فردی، فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی، توانمندسازی و تحرک اساتید همراه با ۲۸ شاخص شناسایی گردید، براساس تحلیل عاملی مرتبه اول و دوم مقدار نسبت مجذور خی به درجه آزادی (CMIN/DF) برابر با ۲/۰۹۲ مقدار شاخص ریشه دوم میانگین مربعات باقی مانده (RMSEA) برابر با ۰/۰۵۴، میزان شاخص نکویی برازش (GFI) ۰/۹۸۳، شاخص تعدیل شده نکویی برازش (AGFI)، شاخص برازش تطبیقی (CFI)، شاخص برازش هنجار شده بنتلر بونت (NNFI)، شاخص برازش توکر-لوپس (TLI)، شاخص برازش افزایشی (IFI) و شاخص برازش نسبی (RFI) بالاتر از ۹۰٪ به دست آمد، بنابراین داده‌های این پژوهش با ساختار عاملی این مقیاس برازش مناسبی دارد. نتیجه‌گیری: اعضا هیأت علمی نقش کلیدی در بین‌المللی‌سازی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور دارند و مدیریت دانشگاه‌ها می‌بایست در فرایند بین‌المللی‌سازی از طریق حمایت سازمانی، مدیریت مشارکتی و سرمایه‌گذاری زمینه بین‌المللی‌سازی را از طریق اساتید هموار نمایند.

واژه‌های کلیدی: اعضای هیأت علمی، بین‌المللی‌سازی، دانشگاه علوم پزشکی

- ۱- مدیر اداره آمار دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی زنجان، زنجان، ایران.
  - ۲- استادیار، علوم تربیتی و روان‌شناسی، واحد خدابنده، دانشگاه آزاد اسلامی، خدابنده، ایران.
  - ۳- استادیار، گروه حقوق و علوم سیاسی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران.
- * (نویسنده مسئول): تلفن: ۰۹۱۲۲۴۲۶۰۳۸ پست الکترونیکی: sahar.vmz1983@gmail.com
- تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۰/۱۴ تاریخ بازبینی: ۱۳۹۸/۱۲/۱۳ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۱/۱۷

مقدمه

در چند دهه اخیر آموزش عالی با دغدغه‌ها و مشکلات جدیدی از جمله کمبود منابع مالی، ناتوانی در رقابت‌پذیری بین‌المللی، ضعف مقبولیت و مشروعیت جهانی و غیره رو به رو شده است و به زعم صاحب‌نظران این مسائل تا حد بسیاری متأثر از پدیده جهانی شدن است. هرچند دانشگاه‌ها از زمان شکل‌گیری‌شان تا به حال جنبه‌هایی از جهانی شدن را با خود به همراه داشته‌اند اما این مفهوم هم اکنون ابعاد گسترده‌تری یافته و موجب شکل‌گیری مفهومی نو در آموزش عالی با "عنوان بین‌المللی سازی آموزش عالی" شده است. نایت^۲ (۱) بین‌المللی سازی آموزش عالی را فرآیند ادغام ابعاد بین‌المللی، بین فرهنگی و جهانی برای اهداف و کارکردهای یاددهی، یادگیری، تحقیق و خدمات آموزش عالی بیان کرده است. بستروم^۳ (۲) بین‌المللی سازی آموزش عالی را فرآیند تلفیق ابعاد بین‌المللی، بین فرهنگی و جهانی با اهداف و عملکردهای دانشگاهی دانسته و اجرای آن را به شکلی می‌داند که احترام به تفاوت‌های فرهنگی و سنت‌های گوناگون را ارتقا بخشد. از منظر خراسانی^۳ (۳) بین‌المللی سازی آموزش عالی فرآیندی نظام‌مند و یکپارچه است که افق‌های بین‌المللی را با رسالت، اهداف، کارکردها و فرهنگ سازمانی دانشگاه ادغام کرده و هدف آن مشروعیت بخشی، کیفیت‌بخشی، استاندارد سازی و رقابت‌پذیری بین‌المللی با تاکید بر احترام به تفاوت‌های فرهنگی و نژادی است. از نظر بزمن^۴ دلایل بین‌المللی سازی شامل تقویت وجهه دانشگاهی، رقابت در محیط جهانی، سود آوری به واسطه دستیابی به منابع مالی مشترک و غیره می‌باشد (۴). چان^۵ (۵) اظهار داشت که اغلب دانشگاه‌ها به منظور داشتن مزیت‌های رقابتی قوی‌تر به همکاری‌های بین‌المللی روی می‌آورند و بازاریابی و توده‌ای شدن باعث ایجاد رقابت‌پذیری برای جذب اعتبارات، دانشجویان و هیئت عملی شده است. در مجموع دلایل اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و دانشگاهی از سوی

صاحب‌نظران مختلف برای بین‌المللی سازی آموزش عالی مورد تاکید بوده است (۶).

دیوید (۷) و فشانج (۸) رویکردهای بین‌المللی سازی آموزش عالی را به شرح زیر طبقه‌بندی کرده‌اند:

۱- رویکرد فعالیت: این رویکرد بین‌المللی شدن را شامل ارتقاء فعالیت‌هایی مثل برنامه‌های درسی، تبادل دانشجو، تبادل استاد، کمک‌های فنی و دانشجویان بین‌المللی می‌دانند.

۲- رویکرد صلاحیت: این رویکرد بر توسعه مهارت‌ها، دانش، نگرش و ارزش‌ها در دانشجویان کارکنان و اساتید تاکید می‌نماید.

۳- رویکرد انسانی: این رویکرد بر خلق فرهنگ یا جوی که چشم اندازها و ابتکارات بین‌المللی و بین فرهنگی را حمایت می‌کند و بر توسعه و رشد مهارت‌ها، دانش، نگرش و ارزش‌ها در دانشجویان و اعضای هیئت علمی و کارکنان دانشگاه‌ها تاکید دارد.

۴- رویکرد فرایند: در این رویکرد بر القا و تلفیق بعد بین‌المللی و بین فرهنگی در فرایندهای تدریس، پژوهش و خدمات از طریق ترکیب و فعالیت‌های متنوع رویه‌ها و سیاست‌ها تاکید دارد.

در سند چشم انداز ۱۴۰۴ ایران کشوری با جایگاه اول علمی در منطقه آسیای جنوب غربی ترسیم شده که برای این کار لازم است دانشگاه‌ها به سمت بین‌المللی سازی آموزش‌های خود حرکت کنند. بررسی وضعیت بین‌المللی سازی دانشگاه‌های ایران از نظر رتبه‌بندی جهانی، جذب دانشجویان خارجی، همکاری‌های آموزشی و پژوهشی در سطح بین‌المللی و غیره نشان می‌دهد که علیرغم تاکید اسناد بالادستی و سند چشم انداز ۲۰ ساله کشور، دانشگاه‌ها نتوانسته‌اند توفیقات لازم در زمینه فعالیت در عرصه بین‌المللی کسب نمایند لذا ضروری است این امر به عنوان یک راهبرد در چشم انداز و ماموریت دانشگاه‌ها گنجانده شود تا از این رهگذر بتوانند به گسترش وجهه بین‌المللی، صدور دانش و یافته‌های علمی، تبادلات

² Knight

³ Bostrom

⁴ Bozman

⁵ Chan

پژوهش می‌توانند نقش اساسی در بین‌المللی سازی ایفا نمایند (۱۳ و ۱۱).

هدل^۷ سال ۲۰۱۷ در مطالعه‌ای تحت عنوان "افزایش مشارکت اعضای هیئت علمی در بین‌المللی سازی آموزش عالی: مطالعه موردی در دانشکده ریاضیات و علوم انسانی کشور اسلو" نشان داد که انگیزه درونی اعضای هیئت علمی قوی‌ترین نیروی پیش برنده برای مشارکت اساتید در بین‌المللی سازی است و سایر عوامل خارجی مانند سرمایه گذاری تعیین کننده نیست (۱۸).

هاردر^۸ سال ۲۰۱۰ در پژوهشی با عنوان «تلاش‌های بین‌المللی شدن در کالج‌های بین‌المللی آمریکا» به بررسی چهار مولفه حمایت موسسه‌ای، قوانین آموزشی، برنامه‌ها و فعالیت‌های فوق برنامه، خط مشی و فرصت‌های اعضای هیئت علمی و دانشجویان پرداخته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد به طور کلی کالج‌های محلی از نظر بین‌المللی شدن در سطح پایینی قرار دارند و کالج‌های روستایی به مراتب کمتر از کالج‌های شهری و حومه شهر بین‌المللی شده‌اند. (۱۹)

باو^۹ سال ۲۰۰۹ در پژوهشی با عنوان "رشد اعضای هیئت علمی و بین‌المللی شدن پردیس: مطالعه موردی" نظر ۱۸ نفر از اعضای هیئت علمی را که یک دوره کوتاه مدت مأموریت تدریسی در چین داشتند را مورد بررسی قرار داد این پژوهش بر آن بود تاثیر کوتاه مدت برون‌مرزی را بر بین‌المللی کردن پردیس مبدا به لحاظ تدریس پژوهش و خدمات مورد بررسی قرار دهد، نتایج پژوهش نشان داد اساتیدی که در برنامه مبادله فرهنگی چینی‌ها شرکت کرده‌اند در بین‌المللی نمودن پردیس از طریق ایجاد دوره‌های جدید، جمع‌آوری داده‌ها برای پژوهش، تنظیم سبک‌های یادگیری، کار با دانشجویان بین‌المللی و هدایت نمودن برنامه‌ها و فعالیت‌های بین‌المللی تاثیر دارند. (۲۰)

دانشجویی، برطرف نمودن تنگناهای مالی و افزایش کیفیت آموزشی دانشگاه‌ها کمک کنند (۹).

اگرچه مفهوم مشارکت اعضای هیئت علمی در بین‌المللی سازی آموزش عالی موضوع نسبتاً جدیدی محسوب شده و مطالعات کمی در این زمینه انجام شده است، اهمیت استراتژیک این موضوع در آموزش عالی و حیطه‌های دیگر نقش اساسی اعضای هیئت علمی را بیش از پیش مورد توجه قرار داده است. اعضای هیئت علمی به عنوان کانون اصلی بین‌المللی سازی در آموزش عالی تلقی می‌شوند (۱۶، ۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱ و ۱۰). اعضای هیئت علمی استراتژی‌ها و اهداف بین‌المللی سازی را عملیاتی ساخته و فعالیت‌های بین‌المللی سازی را وارد زندگی بشری می‌کنند و از طریق تدریس و برنامه‌ریزی بین فرهنگی و با ایجاد برنامه‌های بین‌المللی و ارتقای رقابت بین‌المللی سازی موسسات، به نسل آینده شکل می‌دهند (۱۵).

درحالی‌که رویکردها و نظرات متفاوتی نسبت به بین‌المللی سازی آموزش عالی در ادبیات مربوطه وجود دارد اما غالب محققان موفقیت در فعالیت‌های بین‌المللی سازی را منوط به مشارکت اعضای هیئت علمی می‌دانند (۱۶ و ۱۰). اعضای هیئت علمی قدرت برنامه‌ریزی درسی، تحقیق و خدمات را داشته و می‌توانند بسیاری از همکاران خود را به حمایت از فعالیت‌های بین‌المللی سازی موسسات تشویق کنند. (۱۷ و ۱۶) بر این اساس اعضای هیئت علمی به عنوان پیشگامان برنامه‌ها، و همکاری‌های بین‌المللی و کنشگران اصلی در فرایند بین‌المللی سازی در موسسات‌شان محسوب می‌شوند. چیلدرس^۶ (۱۰) بیان می‌کند درحالی‌که بسیاری از موسسات آموزشی عالی برنامه‌ها و اهداف بین‌المللی سازی را به خوبی تدوین کرده‌اند اما شکاف معناداری میان تدوین برنامه‌ها و مشارکت اعضای هیئت علمی در این زمینه وجود دارد. از نظر بسیاری از صاحب‌نظران اعضای هیئت علمی از طریق آگاهی بین فرهنگی و بین‌المللی از دانشجویانشان و همچنین مشارکت بین‌المللی با سایر موسسات آموزش عالی در تدریس و

⁷ Held

⁸ Harder

⁹ Bai

⁶ Childrees

جعفری و همکاران سال ۱۳۹۷ در مقاله‌ای تحت عنوان "الگوی برای بین‌المللی سازی دانشگاه‌ها در حوزه علوم انسانی و اجتماعی" آشنایی اعضای هیئت علمی با علم روز را به عنوان یک عامل پیشبرنده بین‌المللی سازی شناسایی کردند. (۲۱)

حمیدی فر سال ۱۳۹۶ در مقاله "مدیریت و رهبری در بین-المللی سازی آموزش عالی ایران" مدیریت نامطلوب موسسات و نبود حضور موثر اعضای هیئت علمی و کارکنان در محیط بین-المللی به دلیل تغییرات در تدابیر مالی را بعنوان مشکلات تاثیرگذار در وضعیت کنونی مدیریت بین‌المللی سازی موسسات آموزش عالی ایران برشمرد. (۲۲)

ملک زاده سال ۱۳۸۱ در مقاله‌ای تحت عنوان "نقش همکاری‌های علمی بین‌المللی در توسعه علمی ایران" به بررسی تاثیر این همکاری‌ها بر توسعه علمی کشور پرداخته و برخی عناصر همکاری‌های علمی همچون اعطای فرصت مطالعاتی و ارائه تسهیلات خاص جهت اخذ روادید برای اعضای هیئت علمی برای شرکت در سمینارهای مختلف و برقراری ارتباط علمی را به عنوان یکی از زمینه‌های مهم همکاری‌های علمی بر شمرده است. (۲۳)

از آنچه گفته شد چنین بر می‌آید که بین‌المللی سازی دانشگاه یک ضرورت است و عوامل متعدد بیرونی و درونی در بین‌المللی سازی دانشگاه‌ها سهمیم اند. از بین عوامل درونی، عملکرد و نقش اعضای هیئت علمی تاثیر بسزایی در بین‌المللی سازی دانشگاه‌ها دارد. اعضای هیئت علمی از طریق فعالیت در عرصه آموزش، پژوهش و تربیت افراد نخبه و متخصص نقش مهمی در امر ارتقا کیفیت خدمات و توسعه دانشگاه ایفا می‌کنند، لذا جستار پیش رو در پی پاسخ به این سوالات است که از دیدگاه خبرگان آموزش عالی نقش اعضا هیئت علمی در بین‌المللی سازی دانشگاه‌ها چیست؟ این نقش چه مولفه و شاخص‌هایی دارد؟ اعتبار مولفه‌ها و شاخص‌ها چگونه است؟

روش کار

این پژوهش براساس هدف، از نوع پژوهش‌های توسعه‌ای و از نظر گردآوری داده‌ها به عنوان روش تحقیق ترکیبی است. به

زعم کرسول و کلارک، هیچ یک از روش‌های کمی و کیفی به تنهایی قادر نیستند به اندازه ترکیب این دو روش کارساز باشند (۲۴). روش ترکیبی، به عنوان سومین جنبش روش شناختی، متاخرترین جهت‌گیری روانشناختی در علوم اجتماعی رفتاری معاصر است (۲۵). در بخش کیفی پژوهش از روش نظریه زمینه‌ای استفاده شد، گلیرز ۱۰، اشتراوس و کوربین ۱۱ نظریه زمینه‌ای را زمانی مناسب میدانند که پژوهش‌های اندکی صورت پذیرفته و نظریه‌ی چارچوب‌داری در دست نباشد، در واقع در این روش به جای آزمون یک نظریه‌ی از قبل موجود به نظریه پردازی جدید پرداخته می‌شود (۲۶). داده‌های بخش کیفی از طریق بررسی متون و مصاحبه گردآوری شد، برای بررسی متون پژوهشگر با مطالعه کتاب، مقالات داخلی و خارجی و اسناد بالادستی به جمع‌آوری داده‌های مرتبط با موضوع پژوهش پرداخت. برای مصاحبه از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد تا از بهترین فرد اطلاعات مورد نیاز اخذ شود. هومن حجم نمونه در نمونه‌گیری هدفمند برای گروه‌های همگن را ۶ تا ۸ نفر پیشنهاد می‌کند (۲۷)، مصاحبه بر اساس نمونه هدفمند و گلوله برفی از اساتید مدیریت آموزشی، مدیران مرتبط در سطح وزارت بهداشت و دانشگاه‌های علوم پزشکی انجام و تا حد اشباع نظری ادامه داشت. اشباع نظری رویکردی است که در پژوهش‌های کیفی برای تعیین کفایت نمونه‌گیری استفاده می‌شود، در این پژوهش نقطه اشباع داده‌ها تا جایی ادامه یافت که پژوهشگر با پرسیدن سوال‌های مکرر متوجه شد که داده‌های جدید بینش تازه‌ای را آشکار نمی‌نمایند و در نهایت پس از انجام ۲۰ مصاحبه که هریک به طور میانگین ۴۵ دقیقه بطول انجامید اشباع نظری حاصل گردید. روش مصاحبه، مصاحبه نیمه ساختار یافته بود و با اخذ رضایت، مصاحبه بصورت فایل صوتی ضبط و پژوهشگر آنها را تبدیل به متن نمود.

10. Glaser

11. Strauss & Corbin

جدول شماره ۱- مشخصات مصاحبه شوندگان مرحله کیفی مطالعه

مشخصات	فراوانی و درصد فراوانی
جنسیت	زن: ۳ نفر (۱۵%) مرد: ۱۷ نفر (۸۵%)
سن	میانگین: ۵۲±۳ سال
مدرک تحصیلی	دکترای علوم پزشکی: ۱۵ نفر (۷۵%) دکترای مدیریت آموزشی: ۵ نفر (۲۵%)
رتبه علمی	استاد: ۶ نفر (۳۰%) دانشیار: ۱۰ نفر (۵۰%) استادیار: ۴ نفر (۲۰%)
محل اشتغال	دانشگاه علوم پزشکی: ۱۰ نفر (۵۰%) وزارت بهداشت: ۷ نفر (۳۵%) وزارت علوم و دانشگاه آزاد: ۳ نفر (۱۵%)

استفاده شد. مدل‌یابی معادلات ساختاری یک رویکرد جامع برای آزمون فرضیه‌هایی درباره روابط متغیرهای مشاهده شده و مکنون است. این روش یکی از اصلی‌ترین روش‌های تجزیه و تحلیل ساختارهای داده‌ای پیچیده و یکی از روش‌های نو برای بررسی علت و معلولی است و به معنی تجزیه و تحلیل متغیر-های مختلفی است که در یک ساختار مبتنی بر تئوری تأثیرات همزمان متغیرها را به هم نشان می‌دهد.

نتایج

به منظور تعیین نقش اعضا هیئت علمی در بین‌المللی سازی آموزش عالی دانشگاه‌های علوم پزشکی، ۱۱۰ مفهوم از طریق بررسی متون و مصاحبه با خبرگان شناسایی شد. در کدگذاری باز به هر مفهوم با توجه به بار علی و معنایی یک عامل اختصاص و در مجموع ۲۸ عامل شناسایی شد، در کدگذاری محوری با استفاده از روش تحلیل مقایسه‌ای ثابت داده‌ها، ارتباط بین عوامل در یک سطح بالاتر به لحاظ انتزاعی بررسی و منجر به شناسایی ۴ مولفه عمده گردید. نتایج در جدول شماره ۲ ارائه می‌گردد.

تحلیل داده‌های نظریه زمینه‌ای از طریق روش تحلیل مقایسه‌ای ثابت داده‌ها^{۱۲} که به تحلیل تطبیقی بخش‌های متفاوت داده‌ها بر حسب شباهت‌ها و تفاوت‌ها اطلاق می‌شود انجام شد (۲۷). بدین منظور کدگذاری به ترتیب کدگذاری باز^{۱۳} (کدگذاری کلیه مفاهیم و اختصاص یک مقوله برای هر مفهوم) و کدگذاری محوری^{۱۴} (شناسایی ارتباط منطقی و علی بین مقوله‌ها و شناسایی مقوله‌های هسته‌ای) انجام شد.

در بخش کمی بر اساس یافته‌های بخش کیفی از طریق روش پیمایشی پرسشنامه‌ای برای مولفه‌های شناسایی شده اعضای هیئت علمی توزیع شد. اعتبار پرسشنامه توسط صاحب‌نظران تعیین و پایایی آن به وسیله آلفای کرونباخ (۰/۹۸۲) به دست آمد. جامعه مورد پژوهش بخش کمی عبارت بودند از: صاحب نظران برجسته حوزه مدیریت آموزش عالی (۸ نفر)، روسای دانشگاه‌ها (۱۰ نفر)، معاون آموزشی (۱۰ نفر)، معاون پژوهشی (۱۰ نفر)، مدیران امور بین‌الملل (۱۰ نفر)، روسای دانشکده‌های پزشکی داروسازی و دندانپزشکی و پرستاری (۴۰ نفر)، اعضای هیئت علمی (۳۰ نفر)، مدیران توسعه آموزش پزشکی (۱۰ نفر) و کارشناس مسئول حوزه امور بین‌الملل کلان مناطق دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور (۱۰ نفر). در بخش کمی از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی استفاده شد. برای تحلیل بخش کمی پژوهش از روش تحلیل عاملی اکتشافی مدل‌یابی معادلات ساختاری و نرم افزار ایموس

15. Constant Comparative Data Analysis

16. Open Coding

17. Axial Coding

جدول شماره ۲- مولفه‌ها و شاخص‌های اعضای هیئت علمی در بین‌المللی سازی دانشگاه‌ها

مولفه‌ها	شاخص‌ها
شایستگی فردی اساتید	مهارت خودشناسی
	مهارت خودکنترلی
	مهارت خودبازتابی (انعکاس)
	مهارت ارتباطی
	انعطاف‌پذیری و قدرت سازگاری
فعالیت‌های آموزشی - پژوهشی اساتید	مهارت زبان
	علاقه و مشارکت جهت تدریس در محیط بین‌المللی
	توانایی تدریس در محیط‌های چند فرهنگی
	توانایی تدریس به زبان انگلیسی
	دانش به روز
	بکارگیری فناوری اطلاعات در راستای آموزش و پژوهش
	ارزیابی عملکرد متناسب با اهداف بین‌المللی
	همکاری پژوهشی با سایر موسسات بین‌المللی
	اخذ گزنت‌های بین‌المللی
	ارتباط علمی با سایر دانشگاه‌ها و موسسات آموزشی بین‌المللی
	شرکت در سمینارها و کنفرانس‌های بین‌المللی
	مشارکت در طرح‌های تحقیقاتی بین‌المللی
	ثبت اختراع در عرصه بین‌المللی
	تدوین مقالات در نشریات بین‌المللی
	تدوین برنامه درسی و برنامه‌ریزی آموزشی بین‌المللی
توانمندسازی اساتید	آموزش فرایند بین‌المللی سازی
	توسعه توانمندی آموزشی
	توسعه توانمندی پژوهشی
	توسعه مهارت ارتباطی و حرفه‌ای
	توسعه مهارت زبان
تحرک اساتید	تسهیل مقررات تحرک علمی اساتید
	اعزام اساتید (فرصت‌های مطالعاتی، بورس تحصیلی - شرکت در همایش‌های علمی و...)
	جذب اساتید از دانشگاه‌ها و موسسات معتبر بین‌المللی

نتایج بدست آمده از یافته‌های کیفی، چهار مولفه شایستگی فردی اساتید، فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی، توانمندسازی اساتید و تحرک اساتید را نشان می‌دهد. از دیدگاه خبرگان آموزش عالی این مولفه‌ها نقش اساسی اعضای هیئت علمی در بین‌المللی سازی دانشگاه‌ها می‌باشند. برای اعتبار سنجی این مولفه‌ها پرسشنامه تهیه، توسط خبرگان تکمیل و با استفاده از روش تحلیلی عاملی مورد

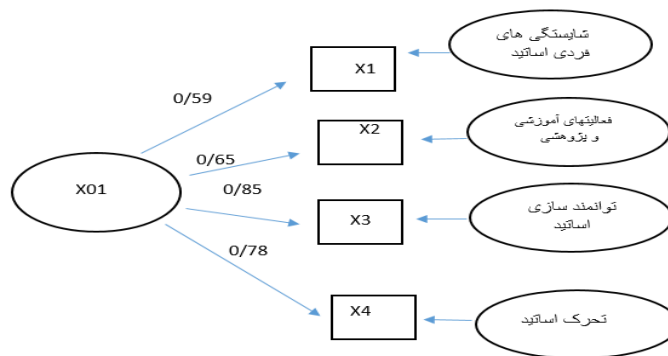
ارزیابی قرار گرفت. نتیجه آزمون تحلیل عاملی تاییدی مرتبه اول در جدول شماره ۳ ارائه شده است. مطابق نتایج، مقیاس X_3 با ضریب ۸۲٪ دارای همبستگی بیشتری با نمرات ۱ تا ۳ است، بنابراین وزن بیشتری نیز با این متغیر پنهان دار است در مقابل مقیاس X_1 با ضریب ۵۹٪ دارای وزن کمتری در تعریف این متغیر پنهان است در این مولفه تمام مقیاس‌ها دارای بار عاملی معنی داری بوده‌اند و در تحلیل وارد شده‌اند.

جدول شماره ۳- بررسی تفاوت معنی داری بارهای عاملی

ردیف	نمادها	مقیاس‌ها	بار عاملی
۱	x_1	شایستگی‌های فردی اساتید	۵۹٪
۲	x_2	فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی اساتید	۶۵٪
۳	x_3	توانمندسازی اساتید	۸۲٪
۴	x_4	تحرک اساتید	۷۸٪

در نمودار شماره ۱ مدل مفهومی مولفه‌ها ارائه می‌گردد.

نمودار شماره ۱- خروجی‌ای موس برای تحلیل عاملی تاییدی مرتبه اول

بنتلربونت (NNFI)، شاخص برازش توکر- لویس (TLI)، شاخص برازش افزایشی (IFI) و شاخص نسبی (RFI) نیز در مدل حاضر بالاتر از ۰.۹۰ هستند. بنابراین داده‌های این پژوهش با ساختار عاملی این مقیاس، برازش مناسبی دارد.

با توجه به خروجی‌ای موس در جدول شماره ۴ مقدار $CMIN/DF$ محاسبه شده برابر با ۲/۰۹۲ است. همچنین مقدار $RMSEA$ برابر با ۰/۰۵۴ است. میزان شاخص نکویی برازش (GFI)، شاخص تعدیل شده نکویی برازش (AGFI)، شاخص برازش تطبیقی (CFI)، شاخص برازش هنجار شده

جدول شماره ۴- شاخص‌های برازش مولفه اعضای هیات علمی

برآورد	مشخصه
۲/۰۹۲	نسبت مجذور خی به درجه آزادی (CMIN/DF)
۰/۰۵۴	شاخص ریشه دوم میانگین مربعات باقیمانده (RMSEA)
۰/۹۸۳	شاخص نکویی برازش (GFI)
۰/۹۱۷	شاخص تعدیل شده نکویی برازش (AGFI)
۰/۹۵۱	شاخص برازش تطبیقی (CFI)
۰/۹۶۲	شاخص برازش هنجار شده بنتلربونت (NFI)
۰/۹۲۸	شاخص برازش توکر- لویس (TLI)
۰/۹۴۸	شاخص برازش افزایشی (IFI)
۰/۹۳۹	شاخص نسبی (RFI)

مفهوم مشارکت اعضای هیئت علمی در بین‌المللی سازی آموزش عالی موضوع نسبتاً جدیدی محسوب شده و مطالعات کمی در این زمینه انجام شده است. اهمیت استراتژیک موضوع بین‌المللی سازی در آموزش عالی و حیطه‌های دیگر نقش اساسی هیئت علمی را بیش از پیش مورد توجه قرار داده است، اعضای هیئت علمی به عنوان کانون اصلی بین‌المللی سازی در آموزش عالی محسوب می‌شوند. در تحلیل یافته‌های کیفی چهار مولفه و ۲۸ شاخص به دست آمد. چهار مولفه اصلی عبارت بودند از: شایستگی فردی اساتید، فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی، توانمندسازی و تحرک اساتید. از دیدگاه خبرگان آموزش عالی ویژگی‌های فردی و شخصیتی اساتید همراه با ۶ شاخص نقش مهم و کلیدی در بین‌المللی سازی دانشگاه‌ها دارد. "خودشناسی" به این معنا است که اساتید به منظور کسب توانایی حل مساله و برقراری ارتباط موثر نیاز به شناخت از ویژگی‌ها و توانایی‌های خود دارند تا در مسیر توسعه فردی بتوانند نقاط قوت خود را تقویت و نقاط ضعف را بهبود بخشند. "خودکنترلی" عبارت است از توانایی اساتید در میزان مدیریت و کنترل رفتار و احساسات شخصی که به دنبال خودشناسی مورد توجه خبرگان آموزش عالی بود. "خودبازتابی" یا مهارت انعکاسی نیازمند تلاش آگاهانه برای فکر کردن و واکنش درست در مورد اتفاقات و بینش نسبت به آنهاست، این شیوه مزایای زیادی در افزایش خودآگاهی دارد که بخش اصلی هوش هیجانی و شناخت بهتر سایرین است. "مهارت ارتباطی" یکی از کلیدی‌ترین ویژگی‌های فردی اساتید در محیط‌های بین‌المللی است، در دانشگاه‌های بین‌المللی اساتید با طیف وسیعی از زبان، فرهنگ، ملیت، قومیت، نژاد، مذهب و عقیده در بین دانشجویان مواجه هستند و برقراری ارتباط موثر، عادلانه و به دور از تعصب‌های فردی نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای در آموزش و تربیت دانشجو دارد. "انعطاف‌پذیری" و قدرت سازگاری به عنوان یکی دیگر از شاخص‌های مربوط به مولفه شایستگی فردی اساتید با هدف توانایی انطباق با محیط، موقعیت‌های

جدید، بکارگیری و تغییر راهبردها، مشاهده و درک انواع چالش‌ها و استفاده از راه حل مناسب برای آنها در محیط‌های متنوع و پیچیده امروزی بسیار حائز اهمیت است. موضوع "مهارت زبان" یکی از کلیدی‌ترین مسائل در فرایند بین‌المللی سازی آموزش عالی است، زبان آموزش بین‌المللی یک فاکتور تعیین‌کننده در جذب دانشجو خارجی است و به طور یقین میزان مهارت زبان اساتید در آموزش و برقراری ارتباط می‌بایست مورد توجه قرار گیرد. بخشی از این ویژگی‌های یاد شده ذاتی و بخشی اکتسابی است که بایستی در فرایند جذب اساتید و همچنین دوره‌های آموزشی و بازآموزی مورد توجه قرار گیرد. مولفه بعدی فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی اساتید است با ۱۴ شاخص بین‌المللی سازی دانشگاه نیازمند "علاقه و مشارکت اساتید جهت تدریس در محیط بین‌المللی" است، لذا مدیران ارشد دانشگاه می‌بایست با استفاده از ابزارهای انگیزشی و حمایتی این رویکرد را در بین اساتید ایجاد نمایند. "تدریس در محیط‌های چند فرهنگی" نیازمند یک سری توانمندی از سوی اساتید است تا محیط آموزشی عاری از نابرابری و تبعیض بین دانشجویان باشد، "تدریس دروس به زبان انگلیسی" یا یکی از زبان‌های بین‌المللی رایج نیز باید توسط اساتید در دانشگاه‌های بین‌المللی اعمال گردد. از آنجا که رقابت شدیدی در دنیای امروز بین دانشگاه‌ها در جذب دانشجو و نظام‌های رتبه‌بندی وجود دارد "دانش به روز" اساتید یک عنصر کلیدی در کسب موفقیت‌های مورد انتظار است. در دنیای ارتباطات امروزی "بکارگیری فناوری اطلاعات در راستای آموزش و پژوهش" از جمله ارائه دروس به صورت مجازی، آموزش از راه دور، به کارگیری فناوری اطلاعات در تولید، توسعه و نشر اطلاعات از مسائلی است که خبرگان آموزش عالی به آنها اشاره کردند. در یک دانشگاه بین‌المللی "ارزیابی عملکرد اساتید متناسب با اهداف بین‌المللی سازی" به این معنی است که میزان علاقه، مشارکت و فعالیت اساتید در راستای بین‌المللی سازی دانشگاه باید به روشنی در برنامه ارزیابی عملکرد آنها دیده شود. همکاری پژوهشی با سایر موسسات بین‌المللی" از سوی اساتید

حرفه‌ای" از دسته شایستگی‌های فردی قابل کسب باید در برنامه‌های آموزشی و بازآموزی اساتید مورد توجه قرار گیرد و در نهایت "توسعه مهارت زبان" که نقش تعیین‌کننده در بین‌المللی سازی آموزش عالی دارد. آخرین مولفه عبارت بود از تحرک اساتید، این مولفه با ۳ شاخص مورد توجه خبرگان بود. "تسهیل مقررات تحرک علمی اساتید" به این معنا که در حال حاضر یکی از موانع بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها از نظر خبرگان وجود مقررات دست و پاگیر و بروکراتیک در اخذ روادید، نحوه پرداخت هزینه رفت و آمد و ... می‌باشد که نیازمند تسهیل از سوی دستگاه حاکمیتی است. "اعزام اساتید" با رویکرد ایجاد فرصت‌های مطالعاتی، اعطا بورس‌های تحصیلی و شرکت در رویدادهای علمی بین‌المللی می‌بایست در برنامه‌های بین‌المللی سازی دانشگاه مورد توجه قرار گیرد. "جذب اساتید از سایر دانشگاه‌ها و موسسات معتبر بین‌المللی" نیز از دیگر شاخص‌های مربوط به تحرک اساتید است که باید در برنامه‌های راهبردی دانشگاه‌ها برای آنها برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری لازم صورت پذیرد.

یافته‌های این مطالعه با پژوهش‌های هلد(۱۸)، لی و تیو (۱۵)، باند و همکاران(۱۷)، استوهی(۱۶)، گیلفورد(۱۱)، باو (۲۰)، جعفری (۲۱)، حمیدی‌فر (۲۲) و ملک‌زاده(۲۳) همخوانی دارد، تمامی یافته‌های پژوهشی بیان شده بر نقش کلیدی و اساسی اعضای هیئت علمی در بین‌المللی سازی دانشگاه‌ها تاکید دارند.

نتیجه‌گیری

بین‌المللی سازی آموزش عالی برابر اسناد بالادستی یک اولویت و ضرورت برای دانشگاه‌های کشور محسوب می‌شود، بین‌المللی سازی آموزش عالی یک فرایند است و اعضا هیئت علمی نقش کلیدی در تحقق این فرایند دارند. در این مطالعه با استفاده از روش ترکیبی نقش اعضا هیئت علمی در بین‌المللی سازی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور مورد مطالعه قرار گرفت، از دیدگاه خبرگان آموزش عالی، چهار مولفه شایستگی

موجبات رویت پذیری و ارتقا دانشگاه در محیط‌های بین‌المللی می‌شود و این موضوع در کسب شهرت و اعتبار جهانی نیز حائز اهمیت است. "اخذ گزنت‌های بین‌المللی" نیز یکی دیگر از فعالیت‌های مهم اساتید در عرصه پژوهش‌های بین‌المللی است که علاوه بر جذب منابع مالی در اعتبار دانشگاه در عرصه بین‌المللی اثرگذار خواهد بود. "ارتباط علمی با سایر دانشگاه‌ها و موسسات آموزشی بین‌المللی" نیز در رابطه با فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی مورد توجه قرار گرفت، عضویت در مجامع علمی بین‌المللی، "شرکت در سمینارها و کنفرانس‌های علمی بین‌المللی"، برقراری ارتباط با اساتید به نام در تخصص‌های مربوطه، "مشارکت در طرح‌های تحقیقاتی بین‌المللی" با سایر دانشگاه‌ها مثال‌هایی از ایجاد ارتباط علمی بین‌المللی در عرصه آموزش عالی است. "ثبت اختراع در عرصه بین‌المللی" نیز در کسب اعتبار و شهرت دانشگاه‌ها اثر گذار است. "تدوین مقالات در نشریات بین‌المللی" در ارتقا جایگاه دانشگاه در نظام‌های رتبه‌بندی بین‌المللی و علم سنجی اهمیت در خور توجه دارد و در نهایت "تدوین برنامه درسی و برنامه‌ریزی آموزشی بین‌المللی" فعالیت مهمی در عرصه بین‌المللی سازی دانشگاه‌ها است که توسط اساتید دانشگاه تحقق می‌یابد.

مولفه بعدی توانمندسازی اساتید بود، دانشگاه‌های معتبر در سطح دنیا بودجه و برنامه‌ریزی‌های قابل توجهی در خصوص آموزش و توانمندسازی اساتید خود دارند. از دیدگاه خبرگان این مولفه با ۵ شاخص مورد بحث قرار می‌گیرد. "آموزش فرایند بین‌المللی سازی"، بین‌المللی سازی دانشگاه‌ها از دیدگاه صاحب‌نظران یک فرایند پویا، پیچیده و چند بعدی است و جلب مشارکت اساتید نیازمند این است که این فرایند برای آنها تشریح و آموزش داده شود. "توسعه توانمندی آموزشی" هماهنگ‌طور که در مولفه مربوط به عملکرد آموزشی اساتید توضیح داده شد، توانایی تدریس در محیط بین‌المللی و بین فرهنگی باید نیازسنجی و برای آنها برنامه‌های مدون آموزشی تدوین گردد. "توسعه توانمندی پژوهشی" نیز نیازمند سرمایه‌گذاری از نظر آموزش و ارتقا می‌باشد. "مهارت‌های ارتباطی و

تشکر و قدردانی

مقاله برگرفته از رساله دکترای مدیریت آموزشی با کد شناسایی ۱۳۸۲۱۲۱۲۹۶۲۰۱۶ مصوب ۱۳۹۶/۱۲/۲۱ دانشگاه آزاد اسلامی است، از زحمات و همکاری کلیه اساتید، عوامل اجرایی وزارت بهداشت و دانشگاه‌های علوم پزشکی در مسیر تحقق این پژوهش کمال تشکر و امتنان را داریم.

فردی اساتید، عملکرد آموزشی و پژوهشی، توانمندسازی و تحرک اساتید عناصر مهمی در بین‌المللی سازی دانشگاه‌ها از سوی اعضا هیئت علمی می‌باشند. مدیریت دانشگاه‌ها باید از طریق جلب مشارکت، حمایت سازمانی، ارتقا نظام انگیزشی، سرمایه‌گذاری جهت جلب و جذب اساتید برجسته، ایجاد فرصت تحرک و فراهم نمودن امکانات آموزشی و پژوهشی از ظرفیت اعضا هیئت علمی در بین‌المللی سازی دانشگاه‌ها بیشترین بهره برداری را نماید.

References

1. Knight j. *International education Hubs. student, talent, knowledge models*, Dordrecht Netherlands, springer publisher 2014: 89-93.
2. Bostrom Ch. *Diffusion of internationalization in Turkish higher education*. Journal of studies in international education 2010; 14(2): 143-160.
3. Khorasani A. *Internationalization of Higher Education*. Tehran: Shahid Beheshti University 2016: 11-18. [Persian]
4. Bozman I. *implementation and collaboration in the United States. Brazil higher education consortia program*, doctoral dissertation, Boston college lynch school of education 2009.
5. Chan w r. *international cooperation in higher education: theory and practice*. Journal of studies in international education 2004; 18(1): 32.
6. Knight J. *cross border education: programs and providers on the move*. Research monograph 10. Canadian bureau for international education. Ottawa. Canada 2005.
7. Dewit H. *Globalization and internationalization of Higher Education*. Introduction to online monger Revuning social conoc 2011.
8. Feshalang I. Bazargan. *Internationalization of education, research and professional services in universities: mpes* 2014; 7(13): 9-27.
9. Zamani Manesh H, Jamali-Tazeh Kand M, Nazari R. *Effective factors on Internationalization of Medical Education from Faculty Members' Viewpoints in Shahid Beheshti University of Medical Sciences Members*. Research in Medical Education 2018; 10(2): 38-45. [Persian]
10. Childrees L. *the twenty- first Century University: Developing faculty engagement in internationalization*. New York: peter Lang publishing 2010: 105-108.
11. Glifford V. *engaging the disciplines in internationasing the curriculum*. International journal of academic development 2009; 14(2): 43-133.

12. Friesen R. *faculty member engagement in Canadian University Internationalization: A consideration of understanding, motivations and Rationales*. Journal of studies in international education 2012; 17(3): 209-227.
13. Olsen C, Green M, Hill B. A handbook for advancing comprehensive interanationalization internationalizing. USA: American council on education. 2003: 40.
14. Leask B, Beelen J. *Enhancing the engagement of academic staff in international education*. Paper presented at the IEAA-EAIE. Symposium: advancing Australia Europe Engagement, Melbourne, Australia 2009.
15. Li B, Tu r. *motivations of faculty China*. Higher education 2015; 71(1): 81-96.
16. Stohi M. *we have met the enemy and He is us: The Role of the faculty in the internationalization of Higher education in the coming decade*. Journal of studies in international education 2007; 11(3-4): 359-372.
17. Bond S. *untapped resources. Internationalization of the curriculum and classroom experience. A selected literature review*. Canadian bureau for international education research 2003; 7: 1-16.
18. Benjamin H. *enhancing faculty member Engagement in the internationalization of education*. Master thesis. University of Oslo 2017.
19. Harder J N. *internationalization effort in United States Community College: A comparative analysis or urban and rural institutions, doctoral dissertation*. Ohd Dominion University 2010.
20. Bao L. *faculty Development and campus Internationalization: A case study. Doctral thesis*. Drake university 2009.
21. Jafari S, Rahimian H, Abbaspour A, et al. *A Model for Internationalization of Universities in the Fields of Humanities and Social Science*. Journal of curriculum studies 2018; 9(17): 67-91. [Persian]
22. Hamidifar F, kamaruzaman Y, Ebrahimi M. *leadership and management in the internationalization of higher education*. Research and planning in higher education 2017; 23(1): 49-71.
23. Malek zadeh R. *The Role of International Scientific Cooperation in Scientific Development of Iran*. Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education 2002; 55: 63-78. [Persian]
24. Creswell JW. *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. 2nd ed. CA: Sage Publishers 2003.
25. Mohammadpour A. *Meta method*. Tehran: Sociologists Publications 2011.
26. Strauss A, Corbin JM. *Basics of Qualitative Research. Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. London, UK: Sage 1998:150-158.
27. Homan H. *A Practical Guide to Qualitative Research*. IRAN:SAMT2016. 215.[Persian]
28. Glaser BG, Strauss AL, Strutzel EJNr. The discovery of grounded theory: strategies for qualitative research.nursing research. 1968; 17(4): 364.

The Role of Faculty Members in the Internationalization of Medical Universities of Iran

Valimoghaddam zanjani S (Ph.D)^{1*}, damirchili F (Ph.D)², zolghadr M (Ph.D)³

¹ Director of the Statistics Office of the University of Medical Sciences and Health Services of Zanjan, Zanjan, Iran.

² Assistant Professor, Department of Psychology, Khodabandeh Branch. Islamic Azad University, Khodabandeh, Iran.

³ Assistant Professor, Department of Law and Political Science, Zanjan Islamic Azad University, Zanjan, Iran

Received: 04 Jan 2020

Revised: 03 Mar 2020

Accepted: 05 Apr 2020

Abstract

Introduction: The internationalization of higher education has been identified as a priority and necessity for universities in the country. The purpose of this study was to investigate the role of faculty members in internationalization of medical universities in Iran.

Methods: In this qualitative study using grounded theory through literature review and semi-structured interviews with 20 experts, the role of faculty members was identified and a questionnaire by 124 experts with qualitative theory was used. Structural equation modeling analysis method was determined.

Result: Four factors were identified as individual competencies, teaching and research activities, empowerment and teacher mobility along with 28 indicators. Based on the first and second order factor analysis. The indexes of fitness measurement of final model showed that Chi-square ratio to the degree of freedom (CMIN/DF) equals 2.092. Furthermore, the value of the index of square root of reminder squares mean (RMSE), equals 0.54. The value of goodness of fit index (GFI), adjusted goodness of fit index (AGFI), correlation of fit index (CFI), normalized fit index of Bentler Bonette (NNFI), fit index of Toker – Loise (TLI), increased fit index (IFI), and relative fit index (RFI) in the presented model is higher than 90%, so the data of this study fit the factor structure of this scale.

Conclusion: Faculty members play a key role in the internationalization of medical universities in Iran, and university management should facilitate the process of internationalization through organizational support, participatory management, and investment through professors.

Keywords: Faculty members, Internationalization, University of Medical Sciences

This paper should be cited as:

Valimoghaddam zanjani S, damirchili F, zolghadr M. *The Role of Faculty Members in the Internationalization of Medical Universities of Iran*. J Med Edu Dev;15(1): page3-14

* **Corresponding Author: Tel: +989122426038, Email: sahar.v mz1983@gmail.com**